

А.М. Рекуш, аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В ЇХ СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ

В статті розроблено методика оцінки інноваційної діяльності підприємств. Доведено, що ключовими інноваціями в аграрному секторі економіки повинні бути соціоінновації, біоінновації, інтелектуально-інноваційний підхід будь-якої соціально-економічної системи. Розроблено основні наукові підходи формування інноваційної моделі розвитку сільськогосподарських підприємств економіки та його складових.

Ключові слова: інновація, діяльність, стратегія, розвиток, система, економіка, підприємство, потенціал.

Постановка проблеми. Стратегічна орієнтація підприємницьких структур та забезпечення динамічного їх розвитку на інноваційній основі – невід’ємні складові системи стратегічного управління, головний напрям цільової спрямованості діяльності підприємств як соціально-економічної системи. Від рівня їх гармонійної збалансованості на принципах системності та комплексності залежить результативність суб’єктів діяльності [3]. Однак в реальній практиці має місце розбалансованість в складових елементах системи. Це обумовлено як суб’єктивними, так і об’єктивними факторами. Потребує подальшого розвитку методологія стратегічного управління інноваційним розвитком організаційних формувань [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даній проблематиці присвячені праці Гудзинського О.Д. [1], Гуренко Т.О. [1], Гребеннікової А.А. [4], Єрмакова О.Ю. [4], Судомир С.М [5], Шумпетера Й.А. [6] та ін. Однак слід відмітити, що потребує подальшого розвитку методологія інноваційної діяльності підприємств в їх стратегічному розвитку.

Формулювання цілей статті. Розробити: методика оцінки інноваційної діяльності підприємств; основні наукові підходи формування інноваційної моделі розвитку сільськогосподарських підприємств економіки та його складових.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динамічний розвиток сільськогосподарських підприємств як соціально-економічних систем не є самоціллю, а об’єктивною закономірністю і обумовлюється системою чинників, а саме: загальними тенденціями розвитку світової економіки; розширенням організаційно-економічних зв’язків у Світовому

економічному просторі; зростанням залежності національних економік від тенденцій та темпів розвитку економік у світовому просторі, ресурсного забезпечення; розширенням організаційно-економічних зв'язків суб'єктів діяльності України з суб'єктами інших країн; зростанням конкурентної боротьби у зовнішньому середовищі у відповідних сегментах ринку та в географічних сегментах ринку; зростанням ймовірності розвитку ризиків та кризових ситуацій; структурною зміною потреб і орієнтаційних поглядів на якісні споживчі параметри; розширенням факторів забезпечення успіху в діяльності підприємств, спрямованих на зміцнення та розвиток їх конкурентних потенційних можливостей при взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища; трансформаційними процесами що відбуваються в національній і аграрній економіці та ін.

Все це в сукупності вимагає переосмислення в господарюючих структурах своїх позицій щодо формування портфеля можливостей та стратегій забезпечення активізаційної їх діяльності в стратегічному і поточному розвитку.

Основним активізатором забезпечення стратегічного розвитку підприємств є інноваційна складова, яка повинна охоплювати усі підсистеми підприємства в органічній їх єдності – техніко-технологічного, соціально-економічного, організаційно-управлінського, обліково-аналітичного, фінансового, комунікаційного, процесного, інформаційного, біологічного, експортно-орієнтованого, інтелектуального, ресурсно-забезпечуючого та іншого спрямування. В такому аспекті в органічній єдності повинні одержувати розвиток і напрями інноваційності, а саме: технічні інновації, соціальні інновації, інновації експортних взаємодій, інформаційні інновації, комунікаційні інновції, організаційні інновації, управлінські інновації та інші.

Названі напрями інноваційної діяльності повинні охоплювати усі напрями діяльності підприємств як соціально-економічних системних цілісностей на що акцентують науковці: О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир, Т.О. Гуренко [1]. Ми підтримуємо таку позицію і вважаємо, що екологічну, соціальну, інтелектуальну результативність в стратегічному розвитку підприємств аграрного сектору можемо забезпечити лише в умовах використання системних інновацій.

Інноваційна діяльність нами розглядатиметься за формулою:

$$I_o = \frac{\sum_{i=1}^{10} K_i}{10} \quad (1)$$

Де, I_o – інноваційна діяльність;

K_1 – коефіцієнт рівня технічних інновацій;

K_2 – коефіцієнт рівня соціальних інновацій;

- K_3 – коефіцієнт рівня інновацій експортних взаємодій;
- K_4 – коефіцієнт рівня інформаційних інновацій;
- K_5 – коефіцієнт рівня комунікаційних інновацій;
- K_6 – коефіцієнт рівня організаційних інновацій;
- K_7 – коефіцієнт рівня управлінських інновацій;
- K_8 – коефіцієнт рівня біологічних інновацій;
- K_9 – коефіцієнт рівня екологічних інновацій;
- K_{10} – коефіцієнт рівня економічних інновацій.

Однак вважаємо, що ключовими інноваціями в аграрному секторі економіки повинні бути соціоінновації, біоінновації, інтелектуально-інноваційний підхід будь-якої соціально-економічної системи на що акцентують О.Д. Гудзинський та С.М. Судомир [1].

Ми підтримуємо позицію професора Гудзинського О. Д., який, враховуючи специфіку аграрного сектору економіки, робить акцент на виділення біомодельної стратегії інноваційного розвитку аграрного сектора економіки (біологічних інновацій). Біомодельна стратегія інноваційної діяльності автором розкривається в розширеному варіанті як системи, яка «базується на економії робочої сили через застосування інновацій в механізації в поєднанні із унімодальними видами» [2]. Автор запропонованої моделі стверджує, що «Умовою запровадження біомоделі є великі капіталомісткі підприємства із значними земельними масивами, що зумовлює укрупнення сільськогосподарських товаровиробників і їх інтеграцію» [2]. Автором розроблена система заходів забезпечення розвитку аграрного сектора економіки на інноваційній основі через сформовану систему інновацій: ідеологічного, екологічного, біологічного, техніко-технологічного, організаційно-економічного, соціального спрямування [2]. З таким підходом і такою позицією ми погоджуємося. Однак, вважаємо за доцільне конкретизувати систему заходів на базі яких організаційних формувань можна реалізувати інноваційні моделі розвитку аграрного сектору економіки. При цьому ми робимо акцент на дотримання вимог в системі таких наукових підходів як: системного, комплексного, маркетингового, інтеграційного, функціонального, концептуального, мотиваційного, активізаційного, стратегічного, інноваційного, синергетичного та ін. З пріоритетною орієнтацією за забезпечення соціально-екологічного та економічного розвитку. При цьому нами не упускається економічна складова системної цілісності як засобу розв'язання задач соціально-екологічного спрямування, підвищення рівня і якості життя. Взаємозв'язок такого підходу відображено на рисунку.

Прибуток ми розглядаємо як засіб реалізації місії підприємств та досягнення соціально-екологічних цілей в їх динамічно-стратегічному розвитку.

Висновки з проведеного дослідження. Із наведеного вище можна зробити висновок, що саме інноваційний підхід дасть змогу підвищити ефективність господарської діяльності підприємств аграрної сфери, а отже, слугуватиме рушійним фактором в досягненні їх стратегічних цілей. Здійснення інноваційної діяльності підприємствами аграрної сфери дасть змогу підвищити рівень їхньої конкурентоспроможності, зміцнити позиції на міжнародному ринку аграрних товарів та покращити ефективність виробничо-господарської діяльності загалом.

Системний		Комплексний		Синергетичний		
Концептуальний	Основні наукові підходи	Основні наукові підходи		Основні наукові підходи	Маркетинговий	
		Соціально-економічні задачі	Соціально-економічні задачі			<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> Рівень і якість життя людей </div>
		Соціально-економічні задачі	Соціально-економічні задачі			
Мотиваційний	Основні наукові підходи	Основні наукові підходи		Основні наукові підходи	Інтеграційний	
Активізаційний	Основні наукові підходи	Основні наукові підходи		Основні наукові підходи	Функціональний	
Стратегічний			Інноваційний			

Основні наукові підходи формування інноваційної моделі розвитку сільськогосподарських підприємств економіки та його складових

Систематизовано на основі літературних джерел з нашими доповненнями

Бібліографічний список: Гудзинський О.Д. Теоретико-методологічні засади результативного управління розвитком підприємств: [монографія] / О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир, Т.О. Гуренко – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 411 с. 2. Гудзинський О.Д. Система менеджменту інституціональної трансформації економіки України (теоретико-методологічний аспект): колективна монографія за загальною редакцією О.Д. Гудзинського – К.: ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2012. – 771 с. 3. Гудзинський О.Д. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємницьких структур / О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 6 [16]. – С. 186–189. 4. Єрмаков О.Ю. Інноваційно-інвестиційне забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств: [монографія] / О.Ю. Єрмаков,

А.А. Гребеннікова. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. – 140 с.
5. Судомир С.М. Формування системи управління розвитком сільськогосподарських підприємств: теорія, методологія: [монографія] / С.М. Судомир. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – 483 с. 6. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й.А. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.

Рекуш А.М. Інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств в їх стратегічному розвитку. В статті розроблено методику оцінки інноваційної діяльності підприємств, яка включає: технічні, соціальні, інформаційні, комунікаційні, організаційні, управлінські, біологічні, екологічні, економічні інновацій та інновації експортних взаємодій. Доведено, що ключовими інноваціями в аграрному секторі економіки повинні бути соціоінновації, біоінновації, інтелектуально-інноваційний підхід будь-якої соціально-економічної системи. Конкретизована система заходів на базі яких організаційних формувань можна реалізувати інноваційні моделі розвитку аграрного сектору економіки. При цьому зроблено акцент на дотримання вимог в системі таких наукових підходів як: системного, комплексного, маркетингового, інтеграційного, функціонального, концептуального, мотиваційного, активізаційного, стратегічного, інноваційного, синергетичного та інших з пріоритетною орієнтацією за забезпечення соціально-екологічного та економічного розвитку. При цьому не упускається економічна складова системної цілісності як засобу розв'язання задач соціально-екологічного спрямування, підвищення рівня і якості життя.

Особливу увагу звернено на динамічний розвиток сільськогосподарських підприємств, який не є самоціллю, а об'єктивною закономірністю і обумовлюється системою чинників, а саме: загальними тенденціями розвитку світової економіки; розширенням організаційно-економічних зв'язків у Світовому економічному просторі; зростанням залежності національних економік від тенденцій та темпів розвитку економік у світовому просторі, ресурсного забезпечення; розширенням організаційно-економічних зв'язків суб'єктів діяльності України з суб'єктами інших країн; зростанням конкурентної боротьби у зовнішньому середовищі у відповідних сегментах ринку та в географічних сегментах ринку; зростанням ймовірності розвитку ризиків та кризових ситуацій; структурною зміною потреб і орієнтаційних поглядів на якісні споживчі параметри; розширенням факторів забезпечення успіху в діяльності підприємств, спрямованих на зміцнення та розвиток їх конкурентних потенційних можливостей при взаємодії із суб'єктами зовнішнього

середовища; трансформаційними процесами що відбуваються в національній і аграрній економіці та ін.

Key words: innovation, activity, strategy, development, system, economy, enterprise, potential.

Rekush A.M. Innovative activity of the agricultural enterprises during their strategic development. The methods assessing the innovative activity of the enterprises which includes technical, social, informational, communicative, organizational, managerial, biological, ecological, and economic innovations and the innovations of export interactions are elaborated in the article. It is proved that the key innovations in the agrarian sector of economy should be the social innovations, biological innovations, and the intellectual-innovative approaches of any social and economic system. A system of organizational formations measures, on the basis of which the innovative models of the agrarian sector of economy can be realized, is specified. At the same time the stress is made on the maintenance of the requirements in the system of such scientific approaches as systemic, complex, marketing, integration, functional, conceptual, motivational, activating, strategic, innovative, and synergetic and others with the priority orientation at the ensuring of socio-ecological and economic development. At the same time, the economic counterpart of the systemic integrity as a means of solving the tasks of the socio-environmental direction, raising the level and quality of life is not overlooked.

The particular attention is paid to the dynamic development of the agricultural enterprises, which is not an end in itself, but an objective appropriateness and is substantiated by the system of factors. These factors are the general tendencies of the world economy development; the expansion of organizational and economic relations in the World economic space; the growing dependence of national economies from the tendencies and rates of the economies development in the world space; the resource support; the expansion of organizational and economic relations of Ukrainian economic entities with the entities of other countries; the growth of competition in the external environment in the relevant market segments and in the geographical segments of the market; the increase of the probability for the risks and crisis situations development; the structural change of the needs and the orientation views on the qualitative consumer parameters; the expansion of the factors for achieving success in the enterprises' activity, aimed at strengthening and development of their potential capabilities when interacting with the subjects of the environment; the transformational processes that take place in the national and agrarian economies, etc.

Key words: innovation, activity, strategy, development, system, economy, enterprise, potential.